

Handen en voeten geven aan verlangen

Verenigde Protestantse
Kerk in België
Vorming

Liturgische handreiking Adventsperiode 2018

Met deze liturgische handreiking voor de Adventsperiode wil Protestantse Solidariteit in samenwerking met het Protestantse Vormingswerk gelegenheden bieden om het project te integreren in de eredienst.

Inleiding

De tijd van Advent is de tijd van de verwachting van de Messias en daarmee de verwachting van de Messiaanse tijd, een tijd van recht en vrede. Het verlangen naar een wereld die goed is, een waardige toekomst: Het Land van verlangen. Dit verlangen biedt een breder perspectief en is dan ook een alternatief voor het verlangen dat door onze consumptiecultuur wordt opgeroepen. Het land van verlangen biedt een horizon, een vooruitblik met twee parallel lopende horizonten: een spirituele zin, voeding voor de ziel, verlangen naar de ervaring van dit geheim. En tegelijkertijd een verlangen naar het land van melk en honing, als concreet bestaande werkelijkheid hier en nu. De liturgie biedt daarom beelden van dit verlangen op 'vrede, licht, warmte, goedheid en nieuw begin'¹.

Het Adventsproject van Protestantse Solidariteit vraagt aandacht voor het orthopedisch centrum in Macenta in Guinee. Het centrum is met beperkte middelen het nationale referentiecentrum geworden in de strijd tegen lepra. Men verzorgt er allerlei fysische afwijkingen: klompvoeten, amputaties, lepra-patiënten, ... Verminking, wat ook de oorzaak ook moge zijn, brengt mensen in een preciaire onzekerheid, en dit in een bevolkingsgroep waarvoor het leven al niet moeiteloos verloopt.

Het centrum heeft dan ook haar verlangens, namelijk om tegen 2020 alle mensen autonoom te maken om hun sociale, economische en politieke integratie te bevorderen, zonder enig onderscheid.

Handen en voeten geven aan hun verlangens voor een menswaardige toekomst dat kunt u doen door het project te steunen met collectes. U kunt echter één of meerdere zondagen ook een eredienst hier aan wijden. Het thema achter alle liturgie is het Verlangen op de bodem van onze ziel.

1e thema: patiënten aan woord

2e thema: De familie

3e thema: Maak recht wat krom is - Orthopedisten aan het woord.

Als mogelijkheid om geld in te zamelen, is het organiseren van een solidariteitsmaal één van de mogelijkheden. Tom Schepers, pionier in de VPKB gemeente Aalst, heeft samen met zijn kookclub aan de hand van de Bijbellezingen een viergangenmenu uitgewerkt.

U kunt deze recepten gebruiken om een maaltijd te organiseren en het geld te doneren. U kunt bijvoorbeeld ook het vruchtentaartje in grotere hoeveelheden maken en deze verkopen. Laat het u smaken.

¹ Uit Jan de Jongh, Fragmenten en bouwstenen, Meinema 2005

Vooraf

Het project van Protestantse Solidariteit gaat om het geven van mobiliteit aan kinderen, jongeren, volwassenen, ouderen die minder valide zijn. Door hen orthopedische zorg te bieden, kunnen zij een waardig leven opbouwen of verder zetten¹. We kiezen ervoor om aandacht te besteden aan het minder valide lichaam ver weg en dichtbij. Voor we dit kunnen doen zullen we ook wat theologische vragen moeten stellen, die een ieder voor zich in de eigen gemeente situatie kan uitwerken.

1. De kerk is geroepen tot een inclusieve gemeenschap, een plaats waar de muren worden doorbroken als het gaat om vooroordelen, haat, onverdraagzaamheid, onverschilligheid, competitie en angst. Mensen met een minder valide lichaam lopen tegen deze muren aan. Hoe maken wij in onze gemeente ruimte voor het minder valide lichaam: is de ruimte toegankelijk, kunnen we elkaar ontmoeten op gelijke hoogte, worden gaven van een ieder herkent?
2. Het is goed te beseffen dat we allemaal onze beperkingen hebben, en dat we allemaal onze gaven hebben gekregen. Een ieder van ons valide en minder valide brengt gaven mee naar de Kerk. Toch dienen we er rekening mee te houden dat men kan worstelen met zijn of haar beperkingen, dat dit ook vaak een worsteling met God is: waarom overkomt het mij, mijn kind, mijn partners of vriend(in)?
3. Een fundamentele uitdaging voor de theologie is de aanwezigheid van handicaps in ons leven en welke inhoud we geven aan vergeving. Ieder van ons wordt geboren zoals wij zijn, met onze gaven en onze tekortkomingen, opdat Gods werken in ons geopenbaard zouden kunnen worden. Mozes werd geroepen, niet ondanks zijn beperking maar met zijn beperking. Als we denken aan vergeving, denken we meestal aan schuld en verlossing. Maar het hedendaagse Griekse woord voor vergeving is synchoreosis. Het woord betekent letterlijk "bij elkaar passen" (syn-chore-sis), "dezelfde ruimte delen" of "ruimte maken voor alle mensen". Misschien helpt een dergelijk begrip ons tekortkomen te onderscheiden van zonde en schuld
4. Vrouwen en mannen met een minder valide lichaam worden vaak gezien als zwak, hulpbehoevend. Zij worden vaak het object van onze liefdadigheid, zij die ontvangen wat anderen kunnen geven. Dit betekent dat minder validen de andere kerkleden niet kunnen ontmoeten op basis van gelijkheid, en zich zo minder mens voelen of vaak ook worden behandeld. Evangelielezingen waarin verteld wordt dat Jezus mensen geneest, kunnen de kans lopen teveel in te zoomen op het lichamelijke, op het onaffe, het onvolmaakte van de mens dat voltooiing nodig heeft. Op maatschappelijk niveau betekent Heling het wegnemen van sociale barrières, het aanvechten van onderdrukkende systemen en structuren die onmenselijken. De minder valide krijgt de rechtmatige plaats terug in de maatschappij.
5. Ongemerkt gaan we vaak ook theologisch uit van het perfecte, schone lichaam, gemaakt naar Gods beeld en gelijkenis. Het is belangrijk om ook mensen met een beperking te blijven zien als gemaakt naar Gods beeld en gelijkenis. Hier komen we op een cruciaal punt want Jezus als beeld bij uitstek van onze God, komt tot ons in het gebroken vlees van mensheid (Joh 1:14) maar ook na zijn sterven en bij zijn opstanding bleven de wonden zichtbaar.
6. De kerk als één lichaam. Mensen met een beperking worden gezien als zwak en afhankelijk van hulp. In de brieven van Paulus wordt duidelijk dat zwakte geen kenmerk is van een individu maar van de gehele kerkgemeenschap. De minder validiteit van één gaat ons allen aan. In onze verbrijzelde wereld en elk van ons is een klein, kwetsbaar en kostbaar deel. Wij

allen houden de schat van Gods leven in aarde potten, en wij houden dit samen, samen worden we hiertoe in staat gesteld.

Thema 1: Patiënten aan het woord - Mogen verlangen

Lezingen

Zacharia 14,4-9

Psalm 50,1--6

1Tessalonicenzen 3,9--13

Lucas 21,25--31-

Alternatieve lezing Opb 8

De lezingen van deze zondag sluiten misschien het beste aan bij punt 5 uit ons woord vooraf: de gebrokenheid van onze wereld, de verbrijzelde wereld waarin we ons gekend mogen weten als een klein, kwetsbaar en kostbaar deel. Tebello Maseko – 1e jaars student in Tsibogang verwoordde het zo:

*Dit gedicht zal blijven leven
Het is over hen die het contact verloren
om mens te zijn want het enige dat ze doen
is het schaden van onschuldigen
Iemands dood
doet hun aantal niet afnemen
Dit gedicht zal blijven leven*

*Het gaat over onze verdeeldheid
Het gaat over onze verloren generatie
Het gaat over onze onverschilligheid
Hoe onverschillig we zijn tot het ons overkomt.
Het gaat over hoe we elkaar veroordelen
Waar is onze eenheid in broederlijkheid en
zusterlijkheid gebleven?
We leven alsof we niet verbonden zijn in dat
éné kled van onze bestemming.*

De teksten staan ook in het teken van Messiaanse tijd, de wederkomst. Een tijd dus waar we de adem inhouden omdat we verwachten dat het elk moment kan gebeuren. De Thessalonizensen dienen zo te leven dat hun leven getekend is door het besef van die wederkomst, een transformatie van de wereld zoals we die kennen. De wereld anders.

En hoewel we met de wetenschap van Pasen mogen weten dat die tijd van transformatie en hervorming ook al begonnen is, toch weten we ook dat ze nog niet voltooid is. Dat zien we dagelijks op ons journaal, als we uit ons venster kijken. We leven als het ware in een tussentijd, geen tijd van passief wachten maar de enige tijd die de mens heeft om goed te doen. Nu is het tijd om te handelen, een volhardende trouw aan het goede zij het in vrees en bevenⁱⁱ.

Het betekent dat wij als mensen ook in en met ons lichaam wachten en verwachten. Ongeachte onze gaven en tekortkomingen worden we geacht goed te doen. In de eerste plaats te zorgen voor een gemeenschap waar in een ieder zich gekend en herkend mag weten. Waarin we allen worden gevraagd zo te handelen dat barrières en muren worden geslecht. Dat ziekte en tekortkomingen ons allen aangaan en we elkaar dragen. Samen zijn we sterk in onze zwakte. Een ieder van ons beelddrager van God.

*Zwanger zijn
betekent vreugde
maar ook ongemak,
en vooral bereidheid je eigen doen en laten
af te stemmen op het leven dat komt.*

*Een christelijke gemeenschap
moet voortdurend zwanger lopen
van het Leven dat ze in zich draagt.
En het Leven dat ze draagt
moet leven zijn van de Geest,
van 'Ik zal er zijn voor u'.
In elke activiteit,*

*in elke inzet en elk moment van vierend
samenzijn
moet dat te zien en te voelen zijn.*

*Een christelijke gemeenschap
moet leven in zich dragen
waar genezende kracht van uitgaat,
en dat de mens omvormt
tot een mens die God zichtbaar maakt.
Dit leven laten geboren worden
en er menselijke gestalte aan geven
is onze bijdrage aan deze wereld...*

Reflectie

Stem 1: Gehandicapt, minder valide, beperkt of anders valide, welke naam je ons ook geeft, we zijn en blijven diegene die anders is, niet normaal. Maar wat is normaal? Ik weet het niet, wat ik wel weet is dat we vaak beperkt worden door wereld rondom ons, door de blikken van mensen, of de hoge stoepanden, de eisen van de maatschappij. Ook al voel ik me niet beperkt, ik word beperkt.

Stem 2: Alleen al in N'Zérékoré in Guinee leven 9.000 mensen met een beperking. Dat is 1 op 189 mensen. Lepra, tuberculose, gebrek aan gezond eten zijn enkele van de oorzaken.

Stem 1: In tegenstelling tot hier in het westen laat het diagnosticeren in Guinee vaak te lang op zich wachten, ook het gebrek aan voldoende medische zorg en revalidatie maakt dat deze mensen afhankelijk zijn en blijven van de goodwill van anderen.

Stem 2: Als ze tenminste niet worden uitgestoten en uitgesloten uit de gemeenschap. Vaak zijn zij en hun familie voorwerp van spot en haat en achterdocht.

Stem 1: Laat ons daarom bidden voor een wereld waar een ieder de kans krijgt om te groeien, zich te ontplooien, te werken en te genieten van een leven in volheid, gesteund door wetten, politiek en programma's waarin de mensenrechten rond gezondheidszorg en welzijn worden gerespecteerd.

Stem 2: laat ons bidden voor gemeenschappen die opkomen voor waardigheid en gelijkheid voor allen, voor gemeenschappen die weten dat ze tekortkomen maar des al niet te min zich blijven inzetten om het goede te doen en te streven naar een leven voor allen in volheid.

Aanzet tot gebed

Mogen wij die gemaakt zijn naar uw beeld, onze God, uw barmhartigheid, creativiteit en verbeelding weerspiegelen wanneer we onze maatschappij, onze gebouwen, onze programma's en onze eredienst omvormen zodat een ieder hierin kan deelnemen. In U zijn wij niet langer alleen, maar herenigd in één lichaam. Vertrouwend op uw wijsheid en genade, bidden we u dankbaar in Jezus Naam.

Met de kinderen

Kennismaken met Albert, Mike en zijn familie, dokter

Mike woont in Guinee. Hij heeft drie oudere broers. Mike is ziek geworden. Hij zag het al aan zijn handen en zijn voeten. Maar omdat de dokter ver weg woont, heeft hij het uitgesteld. Nu is hij toch gegaan. De diagnose was verschrikkelijk: Lepra, in een vergevorderd stadium. Zijn leven zou nooit meer hetzelfde zijn: « Gaat mijn familie nog met mij willen praten? Kan ik nog gaan werken? En wat zullen mijn vrienden zeggen op straat en in de kerk? Voetballen gaat niet meer"»

Hij had dromen om timmerman te worden. Een eigen bedrijfje. Hij is erg handig met hout maar zal dat nog kunnen met maar één been?

De dokter sprak over een prothese, een kunstbeen. Daar hoopt hij nu op.

Liedsuggesties

Lied om Licht op melodie van lied 118

Om licht te zien zijn wij gekomen,
een krans van mensen wereldwijd
die waakzaam van de vrede dromen
en werken aan gerechtigheid.
Ontsteek het vuur opdat wij wij horen
het lied dat zingt in alleman
tot nieuwe mensen zijn geboren:
vrienden met vrede hand in hand.

Om licht te zijn voor alle landen,
een gloed die warmte geeft en hoop,
een bron van brood in alle handen:
de hemel houden wij ten doop.
Kom aan het licht, kom weer tot wereld,
neem wanhoop weg en duisternis,
laat zonder last van leugens leven
het mensenkind dat toekomst is.

A. Bronswijk, Rakelings Nabij, pg. 74 (melodie: Lied 531)

Het hoge woord moet gesproken zijn,
de tafels gedekt met brood en wijn
en overvloed aan leven,
om zegen door te geven,
om tussen schaduwen en pijn
een teken van Gods licht te zijn.
Een teken om te helen
en wereldwijd te delen.

Christus, U bent het
levensbrood.
de wijn die zich voor ons vergoot,
de bron van een nieuw leven,
om krachten door te geven,
die scheppend, sterk en dragend zijn,
die mensen, hetzij groot of klein,
samen kunnen delen,
om wereldwijd te helen.

Danklied voor aan tafel

Levend brood voor allen gebroken om de weg
ten einde te gaan:
Levend brood voor allen gebroken, Alleluia.

Rijk van God, vandaag reeds ontloken. Al is ver
en moeilijk de baan:

't Rijk van God, vandaag reeds ontloken.

Alleluia.

Nsangu Ndamu tondima e
Nsangu Nzambe toyoka e
Nsango Ndamu tondima e Alleluia
Sifa Kwake Mungu Baba
na milele na milele
Sifa Kwake Mungu Baba Alleluia

Alleluia, Alluia. Alleluia.etc

Lied 439 Verwacht de komst des Heren

Lied 756 Laat komen Heer uw Rijk

Lied 967 Sonne der Gerechtigkeid

1) Sonne der Gerechtigkeid, gehe auf zu unsrer
Zeit;

brich in Deiner Kirche an, daß die Welt es
sehen kann.

Erbarm Dich, Herr.

See your Church by troubles rent
Men were helpless to prevent;
Gather, Shepherd of us all,
Those who stumble, stray, and fall.
Have mercy, Lord.

Zie, heer de verdeeldheid
die geen mens ooit helen kan
Brenge o Herder, in Gods naam
uw verstrooide kudde saam.

Laß uns deine Herrlichkeit
sehen auch in dieser Zeit
und mit unsrer kleinen Kraft
suchen, was den Frieden schafft.
Erbarm dich, Herr.

ⁱ De Ecumenical Disability Advocate Network
publiceerd in 2007 een rapport met theologische
gedachten over dit thema. Een aantal elementen
stip ik hier aan.

<http://www.dsfnetwork.org/assets/Uploads/2007-04-22-Brazil-Report-April-07.pdf>

ⁱⁱ G.J van der Heiden, Het uitschot en de geest.
Paulus onder filosofen, Vantilt 2018.